

hegyet sűrű erdő fedi, áttekinthetetlen. A hegytető közepén egy nagy, négyszögletes tisztás közepén HP-kő áll. A hegy peremét körbejártuk, mély gödrökkel, beásásokkal erősen rongált, egykori kőbányák több nagy mélyedésével, az eredeti perem többnyire nem állapítható meg. A hegyoldalon több teraszt is láttunk, ezek eredete az egykori szőlőművelés miatt kétséges. A Várhegy felmérését csakis minden részletre kiterjedő munkával volna érdemes elvégezni.

A bejáráson részt vett Csépe Attila és Guba Szilvia.⁴⁹

NOVÁKI GYULA

186. Pincehely határa (Tolna megye) Ő, R, B, LT?, Ró, Kö, Kk, Ú

2012. május 12-én, október 19-én és november 29-én végeztünk terepbejárásokat és helyszíni szemléket a település határában, az alábbi lelőhelyeken:

Baromfitelep (KÖH 84087): A falu Görbő nevű településrészen, a Bulgár-árok és a Kapos találkozásánál épült baromfiteleptől É-ra húzódó, Kapos menti, néhány 10 m hosszú kiemelkedésen, a vetésben, néhány darab jellegtelen, apró, késő középkori–újkorai cserepet találtam.

Görbei-hegy (KÖH 84057): A Kapos DK-i oldalán, a Belecskára vezető országúttal párhuzamos, egykori szőlőhegyi mélyút partjában több beásást figyeltük meg, az egyikből bronzkori bögre peremét gyűjtöttük össze. Munkatárs: Rác Miklós.

Kút-völgy, Kútvölgy I. (KÖH 23452): Az egykori Kapospartot szegélyező erdősáv ÉK-i sarkában, a függőlegesen leszakadt partfalban péceli ház metszetét figyeltük meg.

Ozorai út (szőlőhegy) (KÖH 84059): Néhány éve szőlőtelepítés során edénytöredékeket találtak, égett embercsontokkal. A szőlősorok közti földben mindössze néhány jellegtelen őskori cserepet találtunk. Őskori – az edények leírása alapján talán kelta – hamvasztásos temetővel számolhatunk a lelőhelyen.

Szentkúti alja (KÖH 84085): Görbőn, a Zrínyi utca és a Bulgár-árok által bezárt domboldal magasabb részén, a Kapos egykori ártere menti első terasz Ny-i szélén, nagy sűrűségben találtam főként késő középkori cserepeket. A lelőhely a középkori Görbővel azonosítható, amelynek temploma a lelőhelytől DNy-ra, mintegy 500 m-re található, a kettő közti rész lakóházak és szőlők miatt nehezen kutatható.

Szentkúti-hegy (KÖH 84083): A falutól DNy-ra fekvő szőlőhegyen épült kora barokk Szentkúti kápolnától ÉK-re, egy szőlőterülethez tartozó kisebb szántóföld teljes területét kiszántott és apróra tört vázak töredékei borítják. A legmagasabb részen mészkövek és néhány tégladarab is látható, köztük római peremes téglaföld töredéke. A szokatlan helyzetű, a folyó fölé kinyúló dombfokra épített épület a középkori Görbő templomával azonosítható.

K. NÉMETH ANDRÁS – CZÖVEK ATTILA

187. Pornóapáti, Ómajor (KÖH 29893)

(Vas megye) Kk

2012. november 6-án dr. Zágórhidi Czigány Balázs (KÖH) jóvoltából és részvételével helyszíni szemlélet végeztünk az Árpád-kori ciszterci apátság területén, ahol épületbontás során két faragott kőtöredéket találtak. Ezek egyike vörösre festett, másodlagosan fehérre meszelt, hasáb alakú nyíláskeret, míg a másik egy nagy méretű oszlophoz tartozó, szépen faragott és festett tagozat, melyet szintén másodlagosan lemeszeltek, és piros növényi motívumokból álló sorral, illetve piros csíkos festéssel díszítettek. A töredékeket, melyeket Gy.2012.75–76. számon vettem előzetes nyilvántartásba, a Savaria Múzeum kórártárában helyeztük el.

Munkatárs: Vámos Gábor régészeti projektmenedzser.

PAP ILDIKÓ KATALIN

188. Pócspetri, Római katolikus templom (KÖH 36878)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Kő

2012 márciusában rövid kutatást végeztünk Juan Cabelloval a pócspetri római katolikus templomban. A szigeteléshez és felújításhoz kapcsolódó munkák során Juan Cabello a felmérés falak, Jakab Attila a padlószint alatti kutatást vezette. Ezek során sikerült megállapítani a templom építési periódusait, s napvilágra kerültek az elbontott középkori szentély alapfalai is. A dokumentálás befejezése után átadtuk a területet a további kivitelezés számára.

JAKAB ATTILA – JUAN CABELLO

189. Pósfá, Vasút mellett, Almás-alja II. (KÖH 42629)

(Vas megye) Ka

A lelőhely Pósfá és Szeleste között található, a Kőrös-patak két oldalán. Az M86 gyorsforgalmi út Szeleste–Csorna közötti szakaszának Vas megyét érintő nyomvonalán a 2. lelőhely névváltozatai: Szeleste, Vasút mellett; Pósfá, Almás-alja. A próbafeltárás során 66 kutatóárkot nyitottunk, amellyel 3772 m²-nyi területet tártunk fel. A humusz átlagos vastagsága a 2. lelőhelyen 40–80 cm. A lelőhely kiterjedése a teljes kitűzött nyomvonalat érinti, sőt K-i irányban elér egészen a 3. lelőhelyig. A 2. lelőhely Ny-i vége (a Kőrös-pataktól Ny-ra) az átlagosnál ritkább sűrűségű, Ny-i fele (a Kőrös-patak és a vasút között) az átlagosnál kicsit sűrűbb, a lelőhely K-i fele (a vasúttól K-re, a 3. lelőhelyig) pedig intenzív. Összesen 146 régészeti jelenséget dokumentáltunk: 44 gödröt, 21 árkot, 64 cölöplyukat, 4 házat, 4 kutat, 1 gödörkomplexumot, 4 tűzhelyet, 1 padlót és 2 sírt. A lelőhelyen 9–10. századi település nyomai kerültek elő: árkok, házak, gödrök, cölöplyukak és néhány sír.

A 2. lelőhely Ny-i végén (a Kőrös-pataktól Ny-ra) csak néhány régészeti jelenséget, zömében cölöplyukakat és 2 nagyobb gödröt tudtunk dokumentálni, amelyekből minimális mennyiségű leletanyag (kerámia) került elő.

A Kőrös-patak és a vasút közötti területen, a nyomvonal É-i felén, számos sekély cölöplyukat, árkot és gödröt találtunk. A nyomvonal középső és D-i oldalán jelentkeztek a mélyebb objektumok: cölöplyukak, árkok, gödrök és a 2 sír, amely feltehetően a lelőhely K-i felében előkerült településhez tartozhatott. Sajnos mindkét sírt már korábban kirabolták: a csontok több-

49 Nováki Gyula – Feld István – Guba Szilvia – Mordovin Maxim – Sárközy Sebestyén: Nógrád megye várai az őskortól a kuruc korig. Szerk.: Sárközy Sebestyén. Budapest 2017, 64.

sége is kevert állapotban került elő, különböző mélységben. Az egyik sírban nem találtunk mellékletet, a másikban is csak 2 egész és egy fél üvegyöngyöt.

A lelőhely K-i felén (a vasúttól K-re, a 3. lelőhelyig) kerültek elő a 9–10. századi település nyomai, amelyek a 646-os kitűzési ponttól majdnem a 3. lelőhelyig elhúzódnak. Az itt kinyitott kutatóárkokban 4, enyhén földbemélyített, K-i és Ny-i oldalukon 3-3 cölöplyukkal rendelkező házat tártunk fel, amelyek közül az egyiknek a tapasztott agyagpadlója is megőrződött (3. ház). A házak környékéről 3 kutat tártunk fel. Épített belső szerkezetük nem volt, ún. kopolyakutak voltak. A magas talajvíznek köszönhetően 2 kútban (1. és 2. kút) is találtunk famaradványokat. A 2. kút alján egy egész korsó feküdt a szürke iszapban. Az említett jelenségeken kívül a lelőhely ezen felén is kerültek elő kisebb-nagyobb cölöplyukak, gödrök, amelyek pontos funkciója talán majd a megelőző feltárások során tisztázódik. Kiemelendő még a lelőhely K-i oldalán előkerült, szinte a teljes kutatóárkot felölölő hatalmas gödörkomplexum (12,5×10 m), amely kisebb-nagyobb, szinte egymásba vágódó gödrökből áll. A gödörkomplexum K-i oldalán több tűzhelyre utaló, kívül vörösre égett, belül faszenes-hamus foltot sikerült dokumentálnunk.

A szervizút szakasza már a lelőhely széléhez tartozik. A régészeti jelenségek sűrűsége kevésbé intenzív: leletszegény kisebb gödrök és cölöplyukak kerültek itt elő. Erről a szakasról említést csak egy ún. kopolyakút érdemel. Lelet azonban nem volt a kútban.

A próbafeltárás során előkerült leletek zömét természetesen a mindennapokban használatos kerámiaanyag teszi ki. De van köztük orsógomb és szövőszéknehezék is. A szisztematikus fémkeresőzésnek köszönhetően több vastárgy is előkerült, többek közt egy olló és a 4. ház betöltéséből egy vasfibula. A régészeti jelenségek döntő többsége nem volt igazán leletgazdag. Ez alól kivételt csak egy nagyobb méretű, közepesen mély, kör alakú gödör képez, amelynek felsőbb részében nagy mennyiségű római téglatöredék, fémolvadék és egy nyílhegy került elő. A gödör alján pedig egy teljesen ép római téglá, egy szarvasagancs és egy vastárgy feküdt. A leletek és a feltárt régészeti jelenségek a 9–10. századi helyi, továbbélő Karoling lakossághoz köthetők. Az előkerült leletek érdekessége, hogy szép számban találtunk a próbafeltárás során római téglatöredékeket 9–10. századi leletkörnyezetben, amely arra enged következtetni, hogy az itt élő 9–10. századi lakosság felhasználta a környéken talált római kori épületelemeket.

Munkatársak: dr. Kiss Péter, Hornok Péter, Mrenka Attila és Pap Ildikó Katalin régészek, Horváth Dorina, Horváth András és Vámos Péter régésztechnikusok, Körmeny Tibor geodéta.

MLADONICZKI RÉKA

Pósfa, Almás-alja I.

(KÖH 67185)

(Vas megye) B, Ró, Á

A lelőhelyen 2012–2013-ban végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2013. év jelentései között.

190. Pusztaszabolcs, Dohányos-völgy déli part (KÖH 82539)

(Fejér megye) LT, Á

A Százhalombatta–Pusztaszabolcs vasút korszerűsítéséhez készített hatástanulmány 2012. évi terepbejárása során, a vizsgált vasúti nyomvonal legvégén, a fővonalról leágazik az ún. bögöndi szárnyvonal, melynek ugyancsak új vonalvezetése lesz az első 2 km-en. A vasúttal párhuzamosan pedig egy tervezett földút területe jár még új terület igénybevételével. A két nyomvonal bejárása közben a Dohányos-ér D-i partján egy nagy kiterjedésű kelta és Árpád-kori település nyomait találtuk meg. A vasút a folyóvölgyet követő egymást váltogató dombháton keresztül fog haladni. A folyómederhez legközelebb eső dombhát markánsan kiemelkedik környezetéből, és szorosan a partélhez kapcsolódik, amit igazolnak a meder mentén talált felszíni leletek is. A meredeken emelkedő partoldal teteje egyenletes felszínű, melyen továbbhaladva a 273+20 és 272+60 között egy keskeny, É-ről D felé haladó vizes medret kereszteztünk, melynek Ny-i oldalán egy újabb partoldal emelkedik, melynek felszíne ugyancsak egyenes, egyenletes. Ennek a partoldalnak ott van vége, ahol nyomvonal keresztezi azt.

Meg kell jegyeznünk, hogy a két leírt partoldal között található keskeny meder nyilvánvalóan elválasztotta egymástól a két partot, amit a bejárásunkkor észlelt magasabb víztartalmú talaj is jelzett. Ennek ellenére felszíni leletek ennek területén is voltak, és ezért úgy döntöttünk, hogy a meder által elválasztott két, önállóan észlelt lelőhelyrészletet egy lelőhelyként fogjuk kezelni. Ebben megerősített a két lelőhelyen talált azonos korú leletanyag is. Ettől függetlenül, a feltárás során fog biztosan kiderülni, hogy ténylegesen egy lelőhelyet alkotnak, vagy két önálló, egymással nem összefüggő településrészletről van-e szó. A dombháton őszi vetésű gabona sarjadt, ez azonban nem befolyásolta a megfigyelési körülményeket. A terepbejárás során 55 edénytöredéket találtunk, a lelőhely közepes intenzitásúnak tűnik. A vaskori darabok között seprűdiszes, sűrű, párhuzamos vonallakkal díszített, vonalköteg díszes oldaltöredékek mellett duzzad peremű fazéktöredéket és profilált peremű, a nyakán szélesen bevájt vonalköteggel díszített, homokkal soványított, korongolt fazéktöredéket is találtunk, több más díszítetlen, korongolt darab mellett. Az Árpád-kori lelőhelyet homokkal és apró kavicsokkal soványított oldaltöredékek jelzik, melyek között volt hullám- és párhuzamos vonalköteggel, illetve rádlimintával díszített példány is. Volt közöttük függőlegesen átfúrt bográcsperemfűl, illetve sima bográcsperem is. A lelőhelyen 2 fehér kőből készült, pattintott, retusált pengét is találtunk.

RÉVÉSZ LÁSZLÓ – SZALONTAI CSABA

191. Pusztaszabolcs, Dohányos-völgy északi part (KÖH 82537)

(Fejér megye) Á, Kö

A Százhalombatta–Pusztaszabolcs vasút korszerűsítéséhez készített hatástanulmány 2012. évi terepbejárása során a vizsgált vasúti nyomvonal legvégén, a fővonalról leágazik az ún. bögöndi szárnyvonal, melynek ugyancsak új vonalvezetése lesz az első 2 km-en. A vasút D-i oldalán pedig egy tervezett földút területe jár még új terület igénybevételével. A két nyomvonal bejárása közben a Dohányos-ér északi partja és a 40-es vasútvonal által bezárt területen egy közepes kiterjedésű Árpád-kori és középkori település nyomait találtuk meg. A vasút a folyóvölgyet követő, egymást váltogató dombháton keresztül fog